

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Disputationum Philosophicarum Prima, continens Regulas III. pertinentes ad doctrinam. Actionis et Agentis Respondente publice Elia Himmelio Spita Nemetano

urn:nbn:de:bsz:31-102400

PARTIS SECUNDÆ
Disputationum Philosophicarum
PRIMA,

continens

REGULAS III.

pertinentes ad doctrinam

ACTIONIS ET AGENTIS.

RESPONDENTE

publicè

ELIA HIMMELIO

Spiræ Nemetanò.

EXpositis ultimò locò Partis primæ
nostrarum Disputationum Regulis
de causâ finali, quibus illas quoque,
quæ ad doctrinam appetitus ; boni
item, eique oppositi mali spectant, propter
rationem in Procem. Disp. X. allatam, ad-
junximus, visum est primas in hâc Parte
secundâ tribuere actioni & agenti ; idque
non sine causâ, cum agens à fine ad agen-
dum moveatur.

AA 2

RE-

REGULA I.

Actiões sunt singularium.

I. Triplicem hujus propositionis faciunt sensum. Unus est, actiones esse à singularibus tanquam agentibus: quomodo Hippocratem aut Galenum mederi dicimus. Alter, patiens vel subiectum, in quod aliquid agit, esse singulare: quomodo Calliam aut Socratem curari dicimus. Tertius, terminum, sive id, quod producitur per actionem, esse singulare: sicut dicimus, hunc vel illum hominem esse genitum, hanc vel illam domum exstructam.

II. Poterunt hi tres sensus ita exprimi, ut si primum velimus denotare, dicamus, agere esse singularium; si secundum, pati esse singularium; si tertium, generari, fieri vel effici esse singularium.

III. Notat Suaretz *disput. XXXIV. f. VII. n. XI.* quartum sensum posse excogitari, cum nimirum, quò operationes immanentes, quales sunt facultatum cognoscentium & appetentium; comparantur cum suis objectis, ut visio cum re visibili, intellectio cum intelligibili. Sed de hoc inferius.

IV. *I. Metaph. c. I.* scribit Aristoteles: αἱ ἢ πράξεις καὶ αἱ γνῶσεις πᾶσαι περὶ τὸ καθέκαστον εἰσὶν ἕξι ἀνθρώπων ἕξι δὲ ἰατρῶν, πλὴν αἰδ' ἢ καὶ συμβεβηκός, αἰδ' αὖ καλλίαν ἢ Σοκράτει, ἢ τῶν ἀλλῶν τινὰ ἕξτω λεγομένων, ὧ συμβέβηκεν ἀνθρώπων εἶναι: *Actiões verò generatiões que omnes in singulari*

gulari
Medic
rem, a
cidit,
καθ' ἕκ
gus sub
senter
ba I. A
τρῶς:
V.
λά μὲ
τὸ γιν
τόδ' ἢ
c. III,
quod
nim s
quid
est.
vel ag
fit, po
prim
§. I. &
V.
in te
videt
per
V
καθ'
Et r

gularibus versantur. Neque enim hominem cum
 Medicus, nisi per accidens, sed Galliam, aut Socra-
 tem, aut quempiam aliorum, qui ita dicuntur, cui ac-
 cidit, ut homo sit. Et paulò post: ἑρρηκτοὺν γὰρ τὸ
 καθ' ἕκαστον ἰατρῶν; id enim quod singulare est, ma-
 gis sub curationem cadit. Hunc locum in secundam
 sententiam loqui, evidens est. Quò pertinent ver-
 ba I. Ethic. c. VI. καθ' ἕκαστον γὰρ ἰατρῶν scil. ὁ ἰα-
 τρῶς: singulis enim medetur Medicus.

V. Γενῶν ἢ καὶ τὸ καθ' ἕκαστον καὶ τὸ γένος. ἀλ-
 λά μᾶλλον τὸ καθ' ἕκαστον. Τῆτο γὰρ ἡ ἔσια. καὶ γὰρ
 τὸ γινόμενον γίνεται μὴ πρῶτον. ἀλλὰ τὸ δέ τι καὶ
 τότε ἡ ἔσια, ait Philosophus IV. de generat. anim.
 c. III. Genent autem ἕ quod particulare est, ἕ
 quod genus est: sed magis quod particulare. Hoc e-
 nim substantia est. Quod enim gignitur, etsi quale
 quid est, tamen hoc quippiam est, idque substantia
 est. Quibus verbis id nos doceri, id quod generat
 vel agit, ut & id, quod generatur aut per actionem
 fit, potius esse singulare, quàm universale, qui est
 primus & tertius eorum intellectuum, de quibus
 §. I. & II. obscurum non est,

VI. Et certè tertius sensus etiam primis verbis
 in text. ex L. I. Metaph. productò, comprehendi
 videtur: quamvis exemplum expressè ad eum non
 pertineat, sed solùm ad secundum.

VII. III. Eth. c. I. dicitur: αἱ γὰρ πράξεις ἐν τοῖς
 καθ' ἕκαστον; actiones in singularibus versantur.
 Et recensentur postmodum ibi illa singularia,

nempe quis agat, quid agat, in vel circa quod agat, &c.

II. Ostendi porrò veritas eorum, quæ diximus inductione potest. Quod calefacit, est hic vel ille ignis: quod calefit, est hæc vel illa aqua: quod producit per calorem, est hoc calidum. Qui ædificat, est hic homo; ex quibus ædificat, quæque tractat & versat, hæc ligna, hi lapides; quod ædificatur aut extruitur, hæc domus &c.

IX. Verùm non desunt, quibus hæc labefactari videntur, quæ quidem adducere & diluere visum est. Primò: intelligere, definire, dividere &c. sunt operationes intellectus, & sunt universalium, sicuti constat. E. nonnullæ actiones universalium sunt.

X. Secundò: Rectè & verè dicimus, ignis urit, aqua calefit, homo generatur. Sed si agere, pati, generari &c. non essent universalium, non rectè ita loqueremur; quia ignis, aqua, & homo universalia sunt.

XI. Terriò: Subjectum, de quò aliquid demonstratur, est id, cui id, quod demonstratur, primò & per se inest, *I. Post. c. IV. & V.* Sed universale est id, de quò, ut aliæ affectiones, ita & actiones aut passionis demonstrantur, ut constat ex *cap. cit.* & præterea ex *cap. VII. XX. XXIV. &c.* sicut nutritio de corpore animatò demonstratur.

& putre
aliquò

XII.

nera, &
fa. Sic
gulari:
tur, q
tribuen

XIII

ex verb
E. hom

XIV

primu
tam ha
posse, a
autem

mate n
lus *I. M*

I. Meta

maner
& à qu

Sicuti
mo est

XV

funde
tionis

nem
ctitur

nem i
XIX

& putrescere de corpore mixtò, non de singulari aliquò corpore animatò aut mixtò.

XII. Quartò ex *r. 38. L. II. Phys.* generum genera, & singularium singularia dicenda sunt causa. Sicut ergò actio in singulari est agentis in singulari: ita & actio in genere rectiùs generi tribuitur, quàm singulari, ut effectio statuae statuario tribuenda est, non huic statuario.

XIII. Quintò Callias per se sanatur, uti constat ex verbis §. IV. allatis. Callias per se est homo. E. homo per se sanatur.

XIV. Hæc argumenta ordine jam diluemus. Ad primum respondet Suarez, id pertinere ad quartam habitudinem, de quâ §. III. Et in eâ negari non posse, actiones aliquas esse universalium. De hæc autem habitudine Aristotelem in præsentia axioma non fuisse locutum. Neque aliud vult Javelus *I. Metaph. quest. VII.* Confer etiam Fonseca *I. Metaphys. c. I. q. V. s. III.* Sanè si operationes immanentes referuntur ad subiecta, quibus insunt, & à quibus eliciuntur, & ipsæ sunt singularium. Sicut enim hic homo est, qui scribit: ita & hic homo est, qui aliquid cognoscit, aut appetit.

XV. Alii, cum, actiones esse circa singularia, fundetur in *I. Metaphys. c. I.* dicunt, ibi vocem actionis non sumi generatim, ut omnem operationem, etiam *θεωρεσιαν* vel cognitionem completur: imò expressè *ἡρώσιον* & *πράξιον* sive actionem ibi opponi. Hæc igitur ratione respondendum

dum est ad minorem, esse quidem ratiocinari, definire, dividere, operationes intellectus, non tamen esse πράξεις vel actiones, ut Aristoteles *disc. loc.* hæc voces accipit. Præfert enim experientiam arti in agendô, artem verò experientiæ quoad cognitionem. Opponit igitur actionem cognitioni.

XVI. Pro solutione aliorum, sciendum, aliud esse loqui de actionibus eorumque subjectis, efficientibus & terminis, ut in reipsâ sunt, & ut illæ exercentur; aliud, ut cadunt sub cognitionem & scientiam. Sicut ipsæ actiones, ut in reipsâ sunt & exercentur, singulares sunt: ita agentia, subjecta & termini eorum primò & per se sunt singularia. Quemadmodum autem ipsæ ad scientiam pertinent, non quâ singularia, sed quâ universalia sunt: ita subjecta, causæ, termini, quibus tribuuntur in scientiis, non sunt singularia, sed universalia. Et hoc apertè testatur Aristoteles *I. Metaph. c. I.* docens, artem vel scientiam rerum agendarum esse cognitionem universalium, ipsas actiones autem esse circa singularia. Ex hisce sumenda est responsio ad argumentum secundum, tertium & quartum.

XVII. Ad secundum: Si agere, pati, generari, nullô modô essent universalium, ne quidem ut cadunt sub cognitionem & scientiam, non rectè diceremus, ignem urere, lapidem moveri, hominem generari. At sic antecedens à nobis non astringitur.

ctiones
sunt in
sunt sin
vel ut ip
sic conc

quartâ,
illud ob
efficiunt
res hoc
scientia
ramus,
sis attri

ficit in
smus si
particu
tur.

quidam
lare.

ctione
eorum
cit, hoc

bat, n
bat e
quod

XIIX. Ad tertium: De quò demonstrantur actiones & passiones, illi per se & primò insunt, ut sunt in rerum naturâ, vel ut exeruntur, aut ut ipsæ sunt singulares: nego; ut cadunt sub scientiam, vel ut ipsæ sumuntur in universali; concedo. Sed sic conclusio nobis non adversatur.

XIX. Præscriptum Philosophi in objectione quartâ, tantum abest, ut violemus, ut vel maxime illud observemus. Quia enim res, ut opere ipsò efficiuntur, singulares sunt, ideò & causas singulares hòc modò iis assignamus: sed quoniam ut sub scientiam cadunt, aut ut in docendò eas confideramus, universales sunt, ideò & universalibus causis attribuimus.

XX. Ad quintum: Ut alia jam omittamus, sufficit in præsentì breviter dixisse, cum syllogismus sit in tertiâ figurâ, requirere conclusionem particularem, ut hanc: *quidam homo per se sanatur*. Quod nobis non adversatur, cum per voces, *quidam homo*, intelligatur individuum sive singulare.

XXI. Neque absolutè negat Philosophus, actiones esse universalium; sed significat tantum, eorum non esse per se, sed per accidens, quando dicit, hominem per accidens curari.

XXII. Verùm & hoc ipsum, & ratio, quâ id probat, non contemnendum ingerit dubium. Probat enim inde, hominem per accidens curari, quòd hominem esse, accidat Calliæ, qui per se curatur.

ratur. At quis non videt, hanc hypothesin esse falsam? Non enim accidens Calliæ est homo, sed essentia ejus est.

XXIII. Huic objectioni ita satisfaciendum esse censemus: Verbum *συμβαίνει*, quod redditur *accidere*, non unò modò accipitur apud Philosophum: Prima significatio vulgata est, quâ sumitur pro eò, quòd alicui convenit præter essentiam. Et hòc modò non accidit Calliæ, quòd sit homo, sed hæc est ejus essentia, nec veretur Scòtus affirmare, hanc propositionem, *Callias est homo*, esse per se primò modò. Deinde, ut idem est, quòd alicui consequens esse, sive ex aliò inferri; vel etiam inesse aut convenire alicui. Ita cum in definitione Syllogismi dicitur, positis quibusdam *ἀλλὰ συμβαίνει*, hoc idem est, ac si dicatur, aliud quid consequi, vel inferri.

XXIV. Hæc significatione verissimum est, Calliæ *συμβεῖναι*, quòd sit homo, quia ab individuo ad speciem valet consequentia. Rectè enim colligimus ita: Callias est: ergò homo est. Unde & quòd hìc dicitur *συμβαίνει*, cit. c. I. L. *de gener. anim.* est ἀκολουθεῖν, quando dicitur, τὸ κοινὸν ἀκολουθεῖν πᾶσι τοῖς καθ' ἑκάστου, *commune vel universale sequi omnia singularia*, sicut homo sequitur Socratem. Unde neque in definitione Syllogismi, neque in locò, de quò jam disceptamus, illud verbum per *accidere* vulgò commodè reddidi viri eruditi monent.

musicum non potest tione, p est accio statur, ip drò, ut f neque p alteram quens h musicus

quàm in dixisset nem & Corisco bō *σο* nem, in rum, ni vel pass que sig Calliæ

gere, qu rò κατὰ eà voce indicat quàm c eà, qu

XXV. *Lib. V. Metaphys. t. 2.* ait Aristoteles, & musicum & hominem *συμβελημένα* Corisco. Ubi non potest verbum hoc sumi in primâ significatione, propter alteram partem, quia homo non est accidens Corisco, sed, ut Aristoteles ipse ibi testatur, ipsi inest, ut genus, vel, exponente Alexandro, ut species, & in ipsius existens essentia. Sed neque per *consequi* videtur posse exponi, propter alteram partem, quia musicum esse non est consequens hominis. Non enim valet: Est homo. E. musicus.

XXVI. Videtur ergo hoc loco nihil aliud esse, quam *in esse vel convenire alicui*. Unde cum dixisset Philosophus, utrumque, nempe & hominem & musicum, *συμβελημένα* alicui singulari, ut Corisco; id diversimodè fieri docens, utitur verbo *παράγειν*, *in esse*, & dicit: unum, nempe hominem, inesse ut genus & tanquam essentiale, alterum, nimirum musicum, ut habitum substantiæ vel passionem, h. e. ut accidens. Et hæc tertiâ quoque significatione rectè dici hominem *συμβελημένον* Calliæ evidens est.

XXVII. Neque difficilis operæ est, hinc intelligere, quid sit Calliam per se curari, hominem vero *κατὰ συμβεληνός*: (fortassis enim præstat Græcâ voce uti quàm Latinâ, propter causam §. XXIV. indicatam) nempe illud nihil aliud esse videtur, quàm Calliam ratione sui curari, & non propterea, quòd consequatur aliquid, aut alicui inest,

cui

cui ratione sui conveniat; hoc autem nihil aliud est, quàm hominem curari, quod consequatur Calliam, qui curatur, & ei inquit. Quæ expositio universalis sententiæ, quâ singularia per se, universalia autem κατὰ συμβεβηκός agere, pati aut fieri dicimus, nullò negotiò applicari potest. Paulò aliter rem explicat Suarez *in ind. locuplet.* quæ vide sis.

REGULA II.

Actiones sunt suppositorum.

I. Certum est, quæ nobis supposita dicuntur, ea Aristoteli venire voce substantiæ primæ, qualis est aliquis homo, aliquis equus. Et disputat Suarez *disst. Metaph. XXXIV.* in rebus creatis idem penitus esse substantiam primam & suppositum. Dicit, *in rebus creatis*, propterea, quòd Deus, sumtâ hâc voce, ut est communis tribus personis, fit quidem substantia prima (non quidem, ut hæc vox respectum involvit ad secundam, quomodo solam substantiam prædicamentalem & finitam substantiam primam esse ait, sed ut denotat negationem prioris) cum tamen non sit suppositum, paulò post videbimus.

II. Communis & recepta sententia est, suppositum & personam differre, ut magis & minus commune; & personam non usurpari nisi de substantiâ primâ intelligendi vi pollente; supposito

tum au
extende
sint, &
cephalu
sona.

III.
est, perfo
nicabile
tum int
bilis.

IV.

d. I. q.

quid po

quod e

potest p

de quo

Comm

habere

Johann

art. I.

portet,

nicabi

VI.

in abst

cident

substan

tam,

nullan

vet ma

tum autem ad alia quoque etiam inanimata sese extendere, ita, ut Petrus, Paulus, Gabriel personæ sint, & per consequens etiam supposita; sed Bucephalus, hic leo, hic lapis, supposita sint, non personæ.

III. Famosa Richardi de S. Victore definitio est, personam esse intellectuales naturæ incommunicabilem substantiam. Quâ ratione per suppositum intelligenda erit res omnino incommunicabilis.

IV. Pro cuius intelligentiâ notat Scotus *I. d. I. q. I. a. III. d. XXIII.* communicabile aliquid posse dici dupliciter, ut *quod*, & ut *quo*. Ut *quod* communicabile est, quod communicari potest pluribus, quorum quodlibet est ipsum, vel de quorum quolibet prædicatur in casu recto. Communicabile ut *quo* est, quod se habet vel habere potest, ut forma alicujus, aut, ut habet *Johannes de Rbadâ part. I. controvers. XXII. art. I.* aliàs ut pars. Ut aliquid sit suppositum, oportet, ut nec primò nec secundò modò communicabile sit.

VI. Ex quibus colligitur I. nullum accidens in abstractò significatum, sive nullam formam accidentalem, nullam substantialem, nullam item substantiam completam in abstractò significatam, ut humanitatem sive humanam naturam, nullam quoque partem integram, ut oculum vel manum &c. in numerum suppositorum esse
re-

referendum: quodlibet enim horum communicatur, ut *quo*. Etsi autem anima rationalis à corpore separata non est actu communicata corpori; quia tamen ex suâ naturâ communicabilis est: ideo nec ipsa in eò statu suppositum est. Quod & dicendum esset de formâ accidentali, si à Deo extra omne subjectum constitueretur. II. Nec ullum universale suppositi nomine venire posse, quia communicatur singularibus, ut *quod*; ut homo Petro & Paulo. Atque hanc ob causam, nec Deus suppositum est: communicatur enim tribus personis, quarum quælibet Deus est. Ex quibus patet, solam substantiam singularem, completam & incommunicabilem suppositum vocari.

VI. Nonnulli addunt definitioni personæ, *quod non sustentetur in aliò*: quâ de re vide *Marinum Chemnitium de Deo in spec. c. II. membr. IV.* Sed de hisce hoc loco non est subtilius disquirendum. Abundè hæc sunt locò præmunitionis.

VII. Ad rem. Actiones esse suppositorum ita accipimus hic, ut & causam efficientem sive principium, à quò est actio, & subjectum, in quod aliquid agit, intelligamus, & dicimus, agere & pati esse suppositorum. De terminò, sive eò, quod fieri per actionem aut generari dicitur, agemus seorsim *Reg. seq.*

IX. Ad priorem sensum pertinet, quod *VII. Metaph. c. 22*, dicitur, τὸ ὕφ' ἃ τῶν φύσιν ὄντων, ἢ

ἢ quò (a)
in iis, qu
post: τὸ
ὑφ' ἃ, ἢ
mal, &

IX.

Φύσιν ὄν
non fun
rerum n
ta natur
quæ in s
textum
eum ex
§. V. add

X.

Reg. pr
XI.

positum
dis, for
III. Cat
numera
nam Ch
supposit
lem tan
ner. ani
supposit
non esse

XII.

in The

ἢ quò

quò (aliquid per generationem naturalem) fit, in iis, quæ naturâ constant, numeratur. Et paulò post: τὸ γινώσκον ἔχει φύσιν, οἷον Φυτόν ἢ ζῷον, καὶ ὁ Φῶς, Id quod fit, naturam habet, ut planta aut animal, & id etiam, à quò fit.

IX. Quæ autem sint τὰ φύσιν ἔχοντα vel τὰ φύσιν ὄντα, constat ex r. 4. & 7. L. II. Phys. nempe non sunt vel materia aut forma, vel proprietates rerum naturalium, sed ipsa corpora sive composita naturalia; ut homo, equus, leo, ignis, ferrum &c, quæ in singulari sumta supposita sunt. Refero huc textum 64. L. I. de anim. inferius allegandum, & locum ex c. III. L. IV. de gener. animal. Reg. preced. §. V. adductum.

X. Pro posteriori sensu faciunt textus §. IV. Reg. preced. citati.

XI. Patet quidem singulare latius quàm suppositum. Nam hæc Grammatica, iustitia Aristidis, fortitudo Scipionis, singularia sunt, ut ex Cap. III. Categ. constat; in suppositis tamen non esse numeranda, notum est ex suprâ dictis. Et humanam Christi naturam singulare esse, certum est; suppositum esse, à fide nostrâ alienum. Aristotelem tamen hisce textibus, ut & c. III. L. IV. de gener. animal. per τὸ κατ' ἕνασιν intelligere id, quod suppositum nos appellamus, legenti non potest non esse satis manifestum.

XII. Non infrequens est Regulæ præsentis usus in Theologicis, imprimis in locò de Christo:

Not

Nobis unum afferre visum est ex Recentioribus Petrus Martyr in *Dial. de duabus nat. in Christo* inquit: *Dominus gloriæ crucifixus dicitur, cuius passio, crucifixio & mors ad verbum non pertingerent (quod utique impassibile est & immortale) sed quæ sic affecta ea natura, quam Verbum ex Virginitate terò sumpsit, & propriam sibi fecit.* Subjungit quæque, illas communicationes esse verbales, quod proprietates utriusque naturæ congruere nequeant. Beza in *resp. ad act. coll. Mompely.* hanc propositionem, *Deus est passus*, sic exponit: *Deus, est, caro, Deitati unita, est passa.*

XIII. Sanè si caro Deitati unita, & quidem in ut subsistat in ejus personâ, est passa; si sic affecta, id est, passa, crucifixa, mortua est natura humana quam Verbum assumpsit, & propriam sibi fecit. sequitur, ipsum Verbum esse passum, crucifixum mortuum, sive ad ipsum Verbum hæc pertigisse, vi nostræ Regulæ, quod pati est suppositi. Cujuslibet hominis carne patiente & excruciatâ, ipse ille homo reverâ patitur & excruciat, & hæc ad ipsum pertingunt, neque communicatio illa verbalis est.

XIV. Sed regeris ex Martyre:

Quicquid impassibile est & immortale, non reverâ patitur, vel, ad id passio & mors non pertingit.

Sed Verbum est impassibile & immortale. E. ad id passio & mors non pertingit.

Respon
le & im
immort
divinam
tur, non
le & im
Negatu
XV.

tes, nec
reipsâ u
nes, qu
verbale

XVI
nempe
prietat
unt re
rionali
ri; hon
git, nec

XVI
benda
& quò.
illud in
pati; p
cujus n
Regulæ
est, pri
passion
sunt fu
tebit e

Respondetur: Major est vera, *quæ est impassibile & immortale*. Jam Verbum est impassibile & immortale secundum naturam propriam, nempe divinam. E. secundum istam naturam non patitur, non moritur. Concedimus. Est immortale & impassibile secundum naturam assumptam. Negatur.

XV. Et quid est, quod Martyr dicit, proprietates, nempe mori, pati, crucifigi, non congruere ipsæ utrique naturæ: ergo istas communicationes, quibus Verbo vel personæ tribuuntur, esse verbales?

XVI. Dux sunt naturæ in homine, spiritualis, nempe anima rationalis, & corporea. Hæ proprietates, nutriri, augeri, intelligere, non congruunt re ipsæ utrique naturæ. Illæ enim animæ rationali non congruunt; hæc non convenit corpori; homo tamen reverè nutritur, augetur, intelligit, nec verba hæc tantum sunt.

XVII. Cæterùm distinctio hic necessario adhibenda est inter principium, ut & subjectum *quod*, & *quò*. Quæ nomina ut declarem, dicimus, per illud intelligi id, cui in recto tribuitur agere vel pati; per hoc id, cui in obliquo, & per quod, sive, cujus ratione alicui tribuitur in recto. Loquitur Regula de principio & subjecto *quod*; & sensus est, principium *quod* actionis, & subjectum *quod* passionis esse suppositum. Multa enim, quæ non sunt supposita, esse principia & subjecta *quibus*, patet ex seqq.

XIIX. Ita gubernator est is, qui, vel id quod gubernat navim: id, quod gubernat, duplex est: manu enim id peragit & temone, *II. de anim. t. 50.* Quod vivit, sentit, scit, est corpus animatum, ut homo; quod vivimus, sentimus, anima; quod scimus, tunc scientia est, tunc etiam anima, *ibid.* Inest enim scientia animae, & ratione animae, non ratione corporis, homini. Sic artifex est principium efficiens quod; ars est principium effectivum quod rerum artificialium, *VII. Metaph. t. 23.*

XIX. Insignis est *t. 64. L. I. de animâ*, ubi, dicere autem, inquit Philosophus, animam nasci, vel timere, simile est, ac si quis dicat, animam texere, vel edificare. Nam melius est fortasse, dicere, non animam, sed hominem animam misereri, vel discere, vel ratiocinari.

XX. Ad quem locum Themistius ita: Planè illi qui motus, quorum causa est anima, soli anima tribuunt, perinde sentiunt, ac si quis animam texere, vel edificare diceret. Nam & horum motuum est causa anima, habitus & ratio adificandi in anima est. Sed quemadmodum opifex & structor adificat, non ars ipsa adificandi, ut Citharædus pulsat, non Musica, quamvis opifex adificet ex arte, & Citharædus pulset ex Musica: ita animus nec misericordiam flebitur, nec iracundiâ commoveatur, sed homo per animam. Quare homo & nascitur, & lavatur, & vescitur, non voluntas aut propositum, quod geruntur hac omnia.

XXI. E

XX
incidit p
nec tam
quanqu
hominis

XXI
accurat
quod vo
quam i
persona
ne cre
ctio pro
sunt in C
ut exci
lacrym
rum bu
de vivit
cipiatu
vina po
traque
tyrem

XXI
ac tunc
attulin
est hic
attrahi
mus &

XXI
Anima

XXI. Et paulò post: *Quemadmodum gladius incidit per aciem: & sphaera volvitur per figuram, nec tamen incidit acies: nec figura volvitur: & homo quanquam per animam irascitur; non tamen anima hominis irascitur.*

XXII. Damascenus *Lib. III. orthod. fid. c. XXV.* accuratè hæc distingvit in Christò, principium quod vocat *εγγενων*, & dicit esse *πρωτον*, per quam idem intelligit, quod nos voce suppositi vel personæ. Principium autem quo denotat nomine *εγγενων*, quod dicit esse naturam, ex qua actio prodit. Et docet, cum duæ diversæ naturæ sint in Christò, alias actiones esse proprias divinæ, ut excitare ex mortuis Lazarum, alias humanæ, ut lacrymari: (*Neque enim*, inquit, *vivificat Lazarum humana natura*: quod si de eâ ratione sui, aut de vivificatione tanquam propriâ ejus actione accipiatur, controversiâ caret; *neque lacrymatur divina potestas*) omnes tamen ipsi personæ, in quâ utraque natura subsistit, tribui. Quod contra Martyrem & Bezarum observandum.

XXIII. Probari igitur potest Regula inductio: ac tùm eorum, quæ §. XIII. & Reg. preced. §. VI. attulimus, tùm sequentiùm. Quod enim urina, est hic ignis, quod generat, hic bos, quod ferrum attrahit, hic magnes, quod comburit, hæc domus &c.

XXIV. Verùm sensui universali ejus objicitur: Anima à corpore separata intelligit, h. e. est principium

cipium & subjectum *quod* intellectiois; & tamen nec ipsa suppositum est, nec aliud quodcumque suppositum nominare licet, cui intellectio ejus tribuatur.

XXV. Sunt, inter quos Dominicus de Flandria qui statuunt, Regulam tantum accipiendam esse, de actionibus transeuntibus, non autem immanentibus. His nihil difficultatis isthæc obiectio ingerit, cum intelligere sit actio immanens.

XXVI. Verum aliud est, referre actiones immanentes ad objectum, aliud ad subjectum, in quibus sunt, & à quibus sunt. Concedimus, nonnullas actiones immanentes non esse singularium, ut obiectorum, cum intellectu universalium cognoscimus. Dico *nonnullas*, quia sensuum actibus, qui & ipsi immanentes sunt, non apprehenduntur universalium, sed singularium. Quin ipse intellectus quoque non universalium tantum est, sed & singularium. At quæstio hic nobis est de subjecto quod recipit, & de causâ efficiente, quæ in actionibus immanentibus coincidunt: hoc est, idem et causa efficiens & subjectum recipiens actionum immanentium. At sic eas esse suppositorum, re ipsa loquitur, & exempla proposuimus *Reg. preced. §. XIV.* Videatur Aquarius *Lib. I. Metaph. lucidat. VII.*

XXVII. Quid, quod alii obiectiois locum afferunt actionem etiam transeuntem? Si enim, inquirunt, calor separatim ab omni subjecto existet

ret, pro
supposit
refacere

XXII

IV. exte
esse sup
existent

I. q. XX
tia per s

ut pars i
re separ

quemad

XXII

g. III. a

agere,

Formar

eam no

corpore

ab omni

XXX

supposit

supposit

ctiois

cere dic

ri per e

XXX

ctiones

supposit

verò et

ret

ret, procul dubio calefaceret; nullò nihilominus suppositò existente, quod per eum dici posset calefacere.

XXIIX. Fonseca *I. Met. c. I. quest. V. f. III. & IV.* extendit Regulam asserendò, omnes actiones esse suppositorum, vel saltem singularium per se existentium, quod desumpsisse videtur ex Cajetano *I. q. XXXIV. a. IV.* Intelligit autem per existentia per se, quæ nec sunt in aliò ut in subjectò, nec ut pars in totò; quomodo quidem anima à corpore separata per se existit, licèt suppositum non sit, quemadmodum dictum est §. V.

XXIX. Idem vult Scotus, quando *IV. d. XII. q. III. ad secundum princip.* asserit, suppositi esse agere, vel alicujus habentis modum suppositi. Formam autem habere modum suppositi, ipsi est, eam non informare aliquid, qualis est anima à corpore separata, & qualis esset calor, si divulsus ab omni subjectò existeret.

XXX. An ita res expedienda est? Actiones sunt suppositorum, si ipsum principium actionis est suppositi, aut in suppositò: sicut calor, qui calefactionis principium est, est in igne, qui inde calefacere dicitur, & ars medendi in homine, qui mederi per eam dicitur.

XXXI. Sed ulterius hîc disputari potest, an actiones & passionés, quæ suppositi sunt, sint solius suppositi, nimirum tanquam principii quod, an verò etiam aliis, verb. grat. formis aut accidentibus

bus ejus in abstracto sumtis, hoc pacto adscilicet possint?

XXXII. Vatzquetz, non tantum suppositorium esse, disputat *Parte III. disp. XXI.* Asserit enim recte dici, non Christum tantum passum esse mortuum, sed ipsam etiam humanam naturam. Et quis inficias iverit, Deum, ut significatur hinc voce tanquam communi tribus personis, quæ eodem ratione persona aut suppositum non est, credere mundum, gubernare eum &c? Oculum curat Medicus, *I. Erb. c. XIII.* ergo oculus curatur: quod tamen suppositum non est.

XXXIII. Sumit quoque Vatzquetz argumentum ab accidentibus in subjecto extraneo existentibus, ut à calore in aquâ. Is ita principium calefactionis est, ut subjectum nihil ad eum confert, sed sit tantum quasi vehiculum ejus, & ita tota actio calori tribuatur. Quidni ergo pro principio quod calefactionis habendus sit?

XXXIV. Adducit etiam in subsidium *textum 1. L. III. de animâ*, ubi dicitur, *de eâ parte animæ quæ cognoscit animam & sapit &c. instituendam est tractationem.* Expressè hinc Aristoteles principium quod cognoscendi & sapiendi constituit animam ipsam.

XXXV. Verum hunc locum quod attinet, aliter eum interpretatur Zabarella ex Themistio. Dicit enim, continere quendam modum loquendi, quod Aristoteles non animæ tribuat, quod cognoscit

gnosca
nempe h
culâ ani

XXX

quod An
beat, n
quam, s
animatu
nimam

XXX

Unus est
ubi dici

sentimur
ma, add

zio adv
cit, hom
&c. sed

dicat, a
mam te
ait Zaba
credena
quendo

XXX

debimu
actione

ita ab a
non ab
re, & si
non ma

gnosca

gnoscat & sapiat, sed ipsi composito animato, nempe homini, ut sensus verborum sit: *De particulâ animâ, quâ homo cognoscit & sapit &c.*

XXXVI. Hanc expositionem confirmat inde, quod Aristoteles ubique *in libris de animâ* prohibeat, ne ipsi animâ tribuamus operationem aliquam, sed semper corpori per animam, ut corpus animatum dicamus esse illud, quod operatur; animam verò illud, quò operatur.

XXXVII. Affert autem duos textus Aristotelis. Unus est *24. L. II. de anima* citatus à nobis §. *XIIX.* ubi dicitur, animam esse id, quò primò vivimus, sentimus & intelligimus. Alter est *64. I. de animâ*, adductus supra §. *XIX.* qui directè Vatzquetz adversari videtur. Eò enim non tantum dicit, hominem esse, qui animâ misereatur, timeat &c. sed expressè asserit, tam absurdum esse, si quis dicat, animam timere, irasci, ac si affirmet, animam texere vel ædificare. *Idè si jam Aristoteles, ait Zabarella, hoc nobis præceptum dedit, non est credendum, quod hic sibi adversetur, & propriè loquendò dicat animam cognoscere & sapere.*

XXXIIX. Ad posteriorem locum priùs respondendum. Et Vatzquetz quidem duplicis generis actiones in homine constituit: quædam oriuntur ita ab animâ, tanquam à principio *quo*, ut tamen non ab eâ solâ per se oriuntur, sed etiam à corpore, & sic à naturâ totius compositi, quò corruptò non maneat. Unde *ibid. t. 66.* dicitur, eò inter-

PARTIS SECUNDA

eurate, nec recordationi locum esse, neque amorum aliarum autem principium sola anima est, neque ad eas corporea virtus per se concurrat. Priori generis operationes sunt illae, quarum mentio fit in t. 64. nempe texere, aedificare, misereri, irasci, timere, discere. Et harum principium quod non est anima, sed tantum principium quo. Posterioris autem generis sunt cognoscere, sapere, de quibus t. 1. L. III. de anima, intelligere, contemplari, de quibus cit. t. 66. Lib. I. Et harum posteriorum principium quod vult Vatzquez esse ipsam animam.

XXXIX. Dicis: Ratiocinari non potest tribui animae, tanquam principio quod, sed tantum homini, sicut patet ex cit. t. 64. *Melius enim, inquit Philosophus, fortasse est dicere, non animam, sed hominem animam misereri, vel discere, vel ratiocinari.* At ratiocinari est actio solius animae sive intellectus. E. & posterioris illius generis operationes non possunt adscribi animae tanquam principio quod.

XL. Respondet iterum Vatzquez, vocem ratiocinari ita ab Aristotele accipi, ut non sit solius animae, sed etiam facultatis materialis, & sic totum compositum tantum. Et ipso textu ratiocinari rati intelligere & rati contemplari opponit Philosophus; illud non soli animae, sed ipsi communi sive composito tantum expresse adscribens, cum hoc solius animae esse, videatur asserere.

XLI Ad

XLII
sophum
mam el
ligimus
rit, mo
mur, V
anim. u
dist. XI
quae su
rum ta
enim e
quasda
forma
tum pr
non so
tanqua

XLIII
quo no
disting
quo no
dum a
mur, e
tem co
tur, el
nihil
princi
sunt e
res est

XL

XLII. Ad priorem locum potest regeri I. Philo-
sophum non uti exclusione. Non enim dicit, ani-
mam esse id tantum, quò vivimus, sentimus, intel-
ligimus. II. animam non esse id, quod vivit, sen-
tit, movetur, sed quò vivimus, sentimus, move-
mur, Vatzquetio, & quotquot *textu i. L. III. de
anim.* utuntur, (facit autem id etiam *Scotus IV.
dist. XII. q. III.*) ad demonstrandum, actiones,
quæ suppositi sunt, non solius suppositi esse, nimi-
rum tanquam principii *quod*, non adversatur. Ut
enim ex hæcenus disputatis patet, concessum est,
quasdam operationes solius suppositi esse, & non
formæ, nempe animæ. Id igitur cò textu tan-
tum probatum eunt, dari operationes aliquas, quæ
non solius suppositi, sed & animæ sint, scilicet,
tanquam principii *quod*.

XLII. Dicitur: Hæc ratione principium *quod* &
quo non erunt distincta. Respondetur, interdum
distingvuntur inter se, ut id, quod est principium
quo non simul sit principium *quod*: quemadmo-
dum animam esse id, quò irascimur aut misere-
mur, ex Aristotele audivimus: nonnunquam au-
tem coincidere, & principium *quò* aliquid opera-
tur, esse simul principium *quod* illius operationis,
nihil est absurdi; quemadmodum distingvi solent
principia essendi & cognoscendi; quæ tamen pos-
sunt coincidere. Per causam enim propter quam
res est, & cognoscitur.

XLIII. Hisce ita circa loca à Zabarellà addu-

ita disputatis, nescio an satis causæ habeat *in text.*
 i. L. III. de animâ vocem animâ cum Themistio
 exponendi per nomen homo.

XLIV. Cæterum non contempnam cen-
 semus determinationem Scoti *l. cit.* Dicit, actio-
 nes esse tantum suppositorum, non simpliciter,
 sed tanquam ultimo ab iis denominatorum. An-
 que ita licet anima dicatur intelligere, Deus cre-
 asse, gubernare mundum; tamen ulterius & me-
 diante animâ dicitur etiam homo intelligere, & in
 divinis Pater dicitur creasse, gubernare. Ita non
 oculus tantum curari dicitur, sed ratione ejus ipse
 homo.

XLV. Sed neque hoc prætereundum videtur,
 supposito non unâ ratione tribui agere aut pati.
 Tribuuntur enim jam significato voce substantivâ
 & substantiam significante: quomodo dicimus
 Hippocratem vel hominem curare, Calliam vel
 hominem curari; jam ut denominato ab aliquo
 accedente, ut, Medicus curat, Musicus curat, si idem
 sit Medicus & Musicus. Ex quo ipso etiam per-
 spicitur, attributiones illas aliquando esse per se,
 ut cum Medicus curare dicitur, aliquando per ac-
 cidens, ut cum Hippocrates, aut Musicus curare
 dicitur, ex II. Phys. l. 33.

REGULA III.

Quicquid fit, compositum est.

I. Το γινώσκων ἀπὸν αἰσθόντων. I. Phys. l. 64.

Quin

Quicquid
 sunt, &
 Id, ex
 gens y
 cet fit,
 VII. M

II.
 ria. C
 mus e
 anima
 III.
 Aristo
 vel fin

Qu
 For
 Erg
 Min
 ma co
 aut it
 Si hoc
 quæst
 ratio
 form
 dabit
 mâ e

IV
 que f
 cies r
 mas
 speci

Quicquid fit, semper est compositum. Omnia, que fiunt, & ab aliquo, & ex aliquo, & aliquid fiunt. Id, ex quò fiunt, materia est; id à quò, dicitur agens vel causa efficiens; aliquid verò, quod scilicet fit, nec materia, nec forma, sed compositum. VII. *Metaph. l. 1. 22 & 26 & XII. Metaph. l. 1. 12.*

II. De materia videbimus in *disput. de materia*. Compositum fieri controversià caret. Videmus enim quotidie generari plantas, homines & animalia alia.

III. Ad probandum, formam non fieri, utitur Aristoteles argumentò, quod ab Interpretibus hoc vel simili modò formatur:

Quicquid fit, constat ex materia & forma.

Forma non constat ex materia & forma.

Ergò forma non fit.

Minoris veritas videtur evidens. Si enim forma constitueretur ex materia & forma, ista forma aut iterum constaret ex materia & forma, aut non. Si hoc, cur de forma, de qua in principio erat quæstio, id similiter non decernitur? Nulla enim ratio est, cur unam formam potius ex materia & forma constare dicamus, quam aliam. Si illud, dabitur progressus in infinitum. De illa enim forma eadem redit quæstio.

IV. Nonnulli ex Recentioribus, formas quoque fieri contendunt, hisce nixi rationibus: I. Species rerum naturalium fiunt: ergò necesse est, formas quoque fieri: quia non materia, sed forma, speciem facit & constituit.

V. II. Si

V. II. Si neque materia, neque forma totius fit, neque ipsum totum fiet, quia totum nihil aliud est, quam aliquid constans ex hisce suis partibus, imò à partibus suis simul sumtis realiter non differt, ut eruditè disputant Metaphysici. Posterius autem absurdum esse, omnes fatentur. E. & prius ab omni ratione alienum esse necesse est.

VI. Isti Authores, hòc ipsò, quod formas quoque in iis habent, quæ fiunt aut generantur, Majorem propositionem argumenti in §. III. propositi universè veram esse non admittent.

VII. Nos, quamvis non omninò negemus, formas quoque suò modò fieri, de quò in subsequen- tibus, propositis tamen argumentis nihil obtineri arbitramur.

VIII. Nam quantum ad antecedens primi argumenti, potiùs individua alicujus speciei per se fiunt, quam ipsa species. Quà de re *Reg. I.*

IX. Forma facit & constituit speciem; at non nisi per informationem vel unionem cum materià. Etiam si igitur nec materia nec forma fiat, species nihilominus poterit fieri, eò, quòd forma uniatur materiæ. Unde consequentia in primò argumentò nulla est, quemadmodum & in secundò.

X. Nihil impedit, quo minus totum fiat, etiam si nec forma nec materia fiat, modò fiat unio forma cum materià. Ita quando paries dealbatur, fit paries albus, & tamen neque materia sive subjectum

alber

albedo, cum
& cum
albus p

XI.
corpus
forma
feret,

XII
nihil a
& anin

quæ p
ne ven
dum fi

totum
citra e
tes em

primò
ve i ut
terâ;

inter f
ab iis
remi

i. e. u
In pri
differ

simul
tione
men

albedinis tunc fit, neque forma, nempe ipsa albedo, cum & paries jam olim sit factus, & albedo in & cum tectorio jam ante existat. Fit igitur paries albus per hoc, quod albarium parieti inducitur.

XI. Sic etiam, si Deus animam crearet ante corpus, eamque postmodum in corpus in utero formatum infunderet, hac infusione nec corpus fieret, neque anima; fieret nihilominus homo.

XII. Neque quidquam refert I. quod totum, nihil aliud est, quam aliquid constans ex corpore & animâ. Nam verbo *constans* significatur unio, quæ præter illas res, quæ materiæ & formæ nomine veniunt, in toto sive composito reperitur; quæ dum fit, compositum fieri ostendimus. II. Quod totum à partibus simul sumtis dicitur reipsâ sive citra operationem intellectus non distingui. Partes enim simul sumtæ bifariam possunt intelligi: primò, ut idem sint, quod aggregatæ sive collectæ, vel ut non sumantur singularim, sive una sine alterâ; secundò, ut idem, quod unitæ, sive unionem inter se habentes. Posteriori modò concedimus, ab iis totum reipsâ non differre. At sic quoad rem ipsam neque negatur, partes ut simul sumtas, i. e. unitas, fieri; hoc ipsò, quod reverâ idem sunt. In priori sensu falsum est, totum & partes non differre reipsâ, quia ut diximus, præter partes sic simul sumtas requiritur ad totum unio. Et hac ratione, etsi partes simul sumtæ non fiant, nihil tamen repugnat, totum fieri per hoc, quod uniantur.

XIII.

XIII. Conſuevit autem & hîc adhiberi diſtinctio ſimilis ei, qua *Reg. preced.* fuiſmus uſi. Eam exprimemus uerbis *Soarii diſſ. Metaph. XV. ſ. IV. Majoris claritatis gratiâ diſtingui ſolet duplex terminus, ſc. ut quod, & ut quo, ſeu qui abſolutè ſit, & quò aliud ſit. Compoſitum ergò eſt terminus qui ſeu ut quod: quia illud per ſe primò ſit: nam illud maximè intenditur per generationem, & in id ultimo terminatur generatio: & à ſimili patet in artificialibus: nam domus eſt, qua per ſe primò adificatur &c. Terminus autem quo, eſt forma, quia ſit, ut per eam compoſitum conſtituatur. Quemadmodum igitur terminus qui generationis eſt compoſitum; ita de eò propoſitiò Major in argumentò § III. accepta procul dubio uera eſt.*

XIV. Et ſi ad oſtendendum, compoſitum potius fieri quàm formam, neque hâc in parte paribus hanc cum illò ambulare paſſibus, argumentum ab uſu loquendi petamus, nullam fortassis merebimur reprehensionem. Quem enim audiuiſti dicentem, natam ſibi eſſe animam filii, aut maſculi uel fœminæ, & non potiùs filium, uel maſculum aut fœminam. Et ne quis regerat, contentionis funem hîc non trahi de hominibus & animis humanis; eadem certè conſuetudò obtinet, quando ſermo eſt de animalibus brutis, plantis, & aliis omnibus rebus ortui & interitui obnoxiiis, uti & de arte factis. Boves, oves, equos, non animas eorum naſci aut generari; domum ædificari

aut ext
mus.
gregem
dochic

XV.
dò fieri
& 27. a
teriâ ſe
rit, gen
at form
certè in
dicit, in
re figur
ria gene
annot.
plicat:
ſe ſolita
ricum
teriâ, &
bilem:
copulat
circò ag
cum m
hac per
27. Ha
XVI
ſcriptu
autem
giuntu

aut extrui, non figuram aut formam domus, dicimus. Et qui dixerit, generatione tot animarum gregem suum esse auctum, is dubio procul synecdochicè loqui perhibebitur.

XV. Non negat Aristoteles, formam ullò modo fieri. Expressè enim, idque non semel cit. t. 26. & 27. asserit, formam fieri in aliò, nempe in materià sensibili & singulari. Et Averroës *ibid.* asserit, generans transmutare materiam, ut in eà faciat formam. Si in materià facit formam; forma, certè in eà fit. Et Alexander II. *quest. nat. c. ult.* dicit, in materià subjectà formas generari; ut in ære figuras. Negat igitur, formam seorsim à materià generari; ut exponit Scaynus *XII. Met. c. III. in annot. l. 2.* Pererius *L. V. c. V.* Aristotelem ita explicat: *Vult, ait, indicare, formam non produci per se solitariam & seorsim à materià, & postea copulari cum materià, sed eam produci ex materià, in materià, & cum materià copulatam, & ab eà inseparabilem: & quoniam nihil aliud est cõpositum, quàm copulatum & conjunctum ex formà & materià, idcirco agens naturale producendò formam copulatam cum materià, dicitur producere cõpositum. Atq; hæc perspicuis verbis docet Aristoteles VII. Met. t. 27.* Hæc Pererius. Sed de hisce aliò die plura.

XVI. Reprehendunt hodiè & id, quod ab aliis scriptum est, compositum primò fieri, formam autem fieri ex consequenti vel per accidens. Largiuntur ultro, compositum illud esse, quod à generans

nerante primario intenditur; sed tantum abesse putant, ut inde sequatur, compositum primo generari, ut potius existiment, inferendum ex eo esse contrarium, nempe formam primo fieri; consequenter autem compositum, propter axioma Aristotelicum: quod primum est in intentione, posterius est in executione.

XVII. Verum ex iis, quæ §. XIII. ex Suarezio audivimus, constat, aliquid primo fieri, esse, fieri tanquam id, quod primo intenditur in generatione. Cum igitur concedant, compositum esse id, quod in generatione primo intenditur, nulla causa esse videtur, cur quidquam hic controversie moveatur. Accipiunt illi particulam *primo* de ordine generationis, cum intelligenda sit de ordine intentionis.

XIIX. Cæterum, quod asserit Philosophus compositum fieri, non tantum ad substantias pertinet, sed & ad accidentia. Testatum id facit *cap. 1. 22. L. VII. Memph.* Cum enim dixisset, omnia quæ fiunt, & ab aliquo, & ex aliquo, & aliquid fieri, ut exponeret, quid per *τὸ* aliquid intelligat, addidit, *aliquid verò dico rationem cuiusq; predicamenti; aut enim sit hoc, (substantia) aut quantum, aut quale, aut alicubi.* Et *ibid. 1. 32.* docet, rationem quæ probaverit formam non fieri, idem quoque de accidentibus demonstrare. Et sicuti dixit, globum æneum fieri, non globum, (quod exemplum est loci substantiæ) id est, formam globi: ita

asserit,
le lignu
tem, ut
aut ani

XIX
quod g
te milit
bus, hō
siti den
dum L.
generat
quàm e
jcur p
cratis
aul ori

XX
in censu

XXI
dum &
sita sub

XXI
dubiū
memiū
posita.

XXI
primo,
quod u
mō den
Jam pa

asserit, non ipsum quale, h. e. qualitatem, sed quale lignum, neque ipsum quantum, h. e. quantitatem, ut exponit Alexander, sed quantum lignum, aut animal quantum, fieri.

XIX. Quæri demum & id hîc potest, an & id, quod generatur, suppositum sit? Pro negante parte militare videtur, quod partes animalium, quibus, hîc ipsò, quod partes sunt, appellatio suppositi denegatur, dicuntur generari, quemadmodum *L. II. de gen. animal.* cor primum omnium generari dicitur, & post ipsum interiora potius, quàm exteriora. Et Galenus *c. III. de form. feci* jecur prius aliis partibus effingi statuit. Hippocratis in *L. de diet. & lib. de loc. in hom.* omnes simul oriri, sententia est.

XX. II. Generantur cornua, dentes, quæ & ipsa in censum suppositorum non veniunt.

XXI. III. Paries fit albus, aqua fit calida. Calidum & album formaliter sunt accidentia; supposita substantiæ primæ.

XXII. Supposita generari aut fieri, nullum est dubium. Quid autem ulterius dici posse exhibemus, patebit ex responsione ad argumenta opposita.

XXIII. Ad primum respondemus: id, quod primo, id est, tanquam primo intentum fit, & ad quod ultimò terminatur generatio, vel quod ultimò denominatur à generatione, esse suppositum. Jam partes animalium in generatione non primo

intenduntur, nec ad eas ultimò terminatur generatio. Ordinatur enim eorum generatio ad ipsum totum. *II. de part. anim. c. 1.*

XXIV. Ad secundum: An dicendum, fieri vel generari esse suppositi, quando forma, cujus ratione compositum fit vel generatur, est forma alicujus totius substantiæ, & non tantum alicujus partis? At generationis cornuum terminus quod tantum est forma cornuum, tanquam partium animalis, non autem totius animalis. Quæ responsio fortassis & priori argumento applicari potest. An ita respondendum: Licet cornua generari aut fieri dicantur, id tamen, quod ultimo fieri per illam generationem dicitur, esse animal cornutum? Per generationem enim cornuum dicimus, animal cornutum fieri.

XXV. Ad tertium: Quod *Regulâ præced.* notavimus, supposito tribui non unâ ratione agere aut pati, id hîc quoque observandum censemus nempe fieri convenit supposito jam expressio vocis substantivâ substantiam significante, (quod etiam referimus, cum hujusmodi voce significatur re arte facta) quomodo dicimus, hominem v. g. Petrum nasci, domum ædificari, &c. jam ut appellatio ab aliquo accidente, ut cum dicimus, aliquod fieri album aut calidum. Et tantum de hisce.

I.

Propositionem exclusivam exclusi subjecti negantem ex respectu, quò alteri opponitur, spectatam aliter esse exponendam, quam quando absolute consideratur, negamus.

II.

Peccat non tantum, qui agit contra conscientiam rectam, sed & qui contra erroneam.

III.

Conscientia erronea non obligat ad sui observationem, sive ut secundum ipsam agas; obligat tamen, ne quid contra eam facias.

